

ב"ה

פרשת בא

מדוע נענש פרעה

כותב הרמב"ם: "רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו ואם רצה כו' הרשות בידו.. ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע כו'".

וממשיך: "אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם.. שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן.. אין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו.. אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה.. וכיון שכן הוא, נמצא, זה החוטא הוא הפסיד את עצמו, ולפיכך ראוי לו לבכות ולקונן על חטאיו.. לחזור בתשובה כו'".

וממשיך לבאר את ההכרח שבדבר: "אילו האל היה גוזר על האדם להיות צדיק או רשע.. מה מקום היה לכל התורה כולה, ובאי זה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשעים או משלם שכר לצדיק כו'", אלא ודאי בהכרח לומר ש"האדם רשותו בידו וכל מעשיו מסורין לו ולא יהיה לו לא כופה ולא מושך אלא הוא מעצמו ובדעתו.. עושה כל שהאדם יכול לעשות".

...אמנם, עדיין ישנה קושיא בענין זה - כפי שממשיך הרמב"ם בסוף פרק ו': "והלא כתוב בתורה "ועבדום וענו אותם, הרי גזר על המצריים לעשות רע.. ולמה נפרע מהן"?! והמענה לזה: "המצריים, כל אחד ואחד מאותן המצריים והמְרִיעִים לישראל אילו לא רצה להרע הרשות בידו, שלא גזר על איש ידוע, אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד להשתעבד בארץ לא להם".

...והשיג עליו הראב"ד: כיצד אפשר לומר על כל אחד ואחד מהמצריים שעליו לא גזר הקב"ה מאומה - הרי בהכרח שגזירה זו צריכה להתקיים על ידי מישהו?!

ויש להוסיף בזה - שקושיא זו גדולה ביותר בנוגע לפרעה מלך מצרים: כדי שהמצריים ישעבדו את בני

ישראל - היה צורך בכך שפרעה מלך מצרים [שהיה "מושל בכיפה"] יסכים לכך, וכפי שאכן היה בפועל - שהוא בא בעצה תחילה, שנאמר "ויאמר אל עמו גו' הבה נתחכמה לו גו'", ותִּלְהָ לְבִינָה בצווארו כו', ורק על ידי זה היתה האפשרות לשיעבודן של ישראל. ועל פי זה - גם אם נאמר בנוגע לכל אחד ואחד מהמצריים שעליו לא נגזרה הגזירה, הרי בהכרח שנגזר על פרעה מלך מצרים!?

...והביאור בזה: בריש פרק י' מהלכות יסודי התורה כותב הרמב"ם: "כל נביא שיעמוד לנו ויאמר שה' שלחו, אינו צריך לעשות אות כאחד מאותות משה רבינו.. שיש בהם שינוי מנהגו של עולם, אלא האות שלו שיאמר דברים העתידיים להיות בעולם ויאמנו דבריו.. אם לא יבואו.. בידוע שהוא נביא שקר, ואם באו דבריו כולן יהיה בעינינו נאמן".

וממשיך שם: "דברי הפורענות שהנביא אומר.. אם לא עמדו דבריו אין בזה הכחשה לנבואותו, ואין אומרים הנה דבר לא בא, שהקב"ה ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה, ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם. . או שתִּלְהָ להם כו'".

כלומר: ההכרח לקיום דברי העתידות שאומר הנביא - אינו אלא בדברים טובים, מה שאין כן בדברי פורענות - יכול להיות שינוי, על ידי התשובה כו'.

ולכן: גם כאשר פרעה ידע אודות הגזירה "ועבדום וענו אותם" - הרי מכיון שזהו ענין של פורענות, ישנו פסק דין בתורה שיכול להיות שינוי בדבר (על ידי תשובה וכיוצא בזה), ואין כל הכרח שגזירה זו תתקיים, ואם כן, תלוי הדבר ברצונו של פרעה, ולכן נענש על זה.

קטע משיחת פסח שני, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשד"מ ח"ג ע' 1701.

1 הל' תשובה ה, א.

2 בראשית טו, יג.

3 ראה מכילתא עה"פ בשלח יד, ה. חז"ב ו, א.

4 שמות א, ט-י.

5 סוטה יא, א.

6 הלכה ד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו

שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה